

ŠOLA V NARAVI

CENTER ŠOLSKIH IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI • Revija za spodbujanje in razvoj šole v naravi • Letnik III • OKTOBER 2011

Foto: Mirjana Jesenek Mori

Izdajatelj
CENTER ŠOLSkih IN
OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

Frankopanska 9
1000 Ljubljana
Slovenija

E-naslov: info@csod.si
Spletna stran: www.csod.si
Telefon: 01 23 48 600
Telefaks: 01 23 48 630

Revijo sofinancira
Ministrstvo za šolstvo in šport

Odgovorna oseba
Matjaž Zajelšnik

Uredništvo
Irena Kokalj
Živa Pečavar
Mirjana Jesenek Mori
Igor Rudman
mag. Ida Kavčič
mag. Karmen Arko

Recenzija
dr. Jelka Strgar

Naklada
600 izvodov

Lektoriranje
Darinka Verdonik, prof. slov.

Oblikovanje in tisk
Birografika Bori

Cena: 0,5 EUR
ISSN 1855-5772

MLADINSKO PRENOČIŠČE KURENT

Mladinsko prenočišče Kurent se nahaja v samem središču najstarejšega slovenskega mesta Ptuj.

Mladinsko prenočišče Kurent od leta 2003 deluje pod okriljem Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, kar omogoča izvajanje šole v naravi. Program izpeljejo šole same. Šole izkoristijo tudi bazen v bližnjih ptujskih termah, da se otroci naučijo plavati. K nam radi prihajajo otroci iz osnovnih šol, dijaki srednjih šol, pa tudi študentje, različna društva in zavodi.

Mladinsko prenočišče Kurent je že dolga leta član Youth hostlov Slovenije. Zelo smo si prizadevali, da si pridobimo dobro ime in zaupanje tudi pri individualnih gostih, za katere so naša vrata vedno odprta. Ti prihajajo z vseh kontinentov sveta, iz Evrope pa največ iz Poljske, Italije, Irske, Velike Britanije in Španije. Zlasti v poletnem času je popotniški in mladinski turizem v polnem razmahu. Tako število gostov kot število nočitev iz leta v leto naraščata. Za turistično destinacijo, kakršna Ptuj nedvomno je, predstavlja to velik izziv in zavezo obenem.

Dom je novejše gradnje in je enostavno dostopen. Z dvigalom je omogočen dostop tudi invalidnim osebam. Na razpolago so tudi parkirni prostori. Vsa pomembnejša mestna infrastruktura se nahaja v neposredni bližini, tako avtobusna kot tudi železniška postaja.

Bivalne zmogljivosti mladinskega prenočišča so precejšnje. Na razpolago je 53 ležišč. Imamo 13 sob, od tega sta dve dvoposteljni, osem je štiriposteljni, ena je petposteljna, še dve pa sta šestposteljni. Ponosni smo na sodobno urejeno računalniško učilnico in na družabni prostor, ki je pogosto mesto druženja naših gostov. Večnamenski prostor sprejme okoli 120 ljudi in je dovolj velik, da se v njem izvajajo številne dejavnosti: od pevskih in gledaliških vaj do različnih seminarjev in delavnic.

V zadnjem času postaja Ptuj kulturno zelo razgibano mesto. Odvijajo se razne glasbene in gledališke prireditve, kurentovanje, pesniški recitali, okrogle mize, kongresna dejavnost. Odpirajo se tudi možnosti, ki so marsikdaj prezrte. Obisk Haloz in Slovenskih goric ter tamkajšnjih gostoljubnih turističnih kmetij s ponudbo zdrave domače hrane vedno navduši vse obiskovalce. Kopanje v Termah Ptuj pa je dobrodošla osvežitev v današnjem tempu življenja.

Veselimo se vašega obiska!

Natalija Karo Korošak

UČENJE OSEBNE ODGOVORNOSTI SKOZI VIZUALNO UMETNOST IN USTVARJALNO PISANJE

Umetnost je pot, preko katere razvijemo pozornost do okolja, zbudimo čute. Umetnost razširi obzorje in spodbudi občudovanje narave.

Andy Goldsworthy

Vizualna umetnost

Vizualna umetnost je dober način, kako otrokom približati naravo. Umetnost lahko prebudi njihova čustva in jim pomaga vzpostaviti osebni stik z naravo. Ponuja različne načine pridobivanja znanja ter uravnoteži znanstveni in estetski pristop razumevanja. Umetnost spodbudi tudi otroke, ki se ne odzivajo na tradicionalne načine komuniciranja.

Med umetnostjo in naravo je vedno obstajala močna povezava. Odnos med umetnikom in naravo je kompleksen in je odvisen od okolja in izročila. Narava je motivacija za umetnost, umetnost pa obenem stimulira okoljsko ozaveščenost. Umetnost spodbuja osebno odgovornost in izražanje čustev do narave. Učitelji, ki poučujejo v naravi, četudi nimajo znanja iz umetnosti, lahko pomagajo otrokom, da uživajo in cenijo umetnost ter na poseben način izražajo svojo domišljijo in ustvarjalnost.

Foto: Mirjana J. Mori

Umetnost in narava kot navdih

Narava je neusahljiv vir navdiha za umetnike, umetnost pa spodbuja zavest in zanimanje za naravo. Prvi paleolitski umetniki so izražali svoj odnos do narave s poslikavami jam s podobami živali, ki so jih lovili. V času starodavne minojske kulture s Krete so na freskah upodabljali prizore iz narave z letečimi ribami in delfini. Kitajska umetnost zgodnjih let je upodabljala zlasti divje pokrajine, gore in slapove. Taoistični kitajski filozofi so živeli v harmoniji z naravo, kar se je odražalo tudi v njihovi umetnosti.

Evropska umetnost ima različne korenine. Judje in kristjani so verjeli, da imajo ljudje oblast nad naravo. Več stoletij je bila umetnost podrejena Cerkvi, umetniki pa so upodabljali svetopisemske prizore. V srednjem veku so naravo dojemali kot nekaj strašljivega: nevarni gozdovi in gore, hiše tatov, divje zveri.

Odnos se je postopoma spreminjal. Romantika v 19. stoletju je prinesla velike spremembe, predvsem pri upodabljanju pokrajin. J. M. W. Turner in Claude Monet sta umetnika, ki sta se navdu-

šila nad silami narave, nad močjo vetra in dežja, nad nevihtami, oblaki in morjem. Turnerju je uspelo zlitost motiva in narave pripeljati do skrajnih meja, kar prikazuje njegovo delo *Parnik v snežni nevihti*. Turnerjeva slika prikazuje majhnost človeka v primerjavi z neobvladljivo silo narave.

Monet je preživel veliko ur ob opazovanju valov, ki butajo ob obalo, in slikal nevihte. Bil je navdušen nad efekti svetlobe in atmosfere.

Kiparja Henry Moore in Barbara Hepworth sta navdih dobivala iz naravnih oblik. Moore zatrjuje, da lahko vse oblike v naravi razumemo samo skozi svoje telo.

Omenjeni umetniki in njihova dela nam odpirajo oči in nas spodbujajo, da vidimo tudi detajle v naravi, ki smo jih mogoče spregledali in ignorirali. To je umetnost za komuniciranje, ki nam pomaga spoznati in razumeti naravo preko naših čustev, in ne preko podatkov. Začeli bomo ceniti vzorce, barve, oblike, lepoto. Skozi umetnost nas bo narava, ki nas obdaja, pritegnila in začeli jo bomo bolj spoštovati.

Umetnost narave

Nekateri umetniki narave so širili idejo o globokem osebnem odnosu z okoljem. Andy Goldsworthy veliko ustvarja v naravi z naravnimi materiali, kot so skrilavec, drevesni listi, vejice, sneg, pesek ... Verjame, da je osebni odnos do narave bistven za njegovo umetnost. Dve stvari sta zanj neločljivi:

»Ko sem začel ustvarjati v naravi, sem moral razviti instinkt in svoja čustva do narave – nekaterih nisem nikoli imel, drugih nisem uporabljal od otroštva. Škropil sem se z vodo, pokril z blatom, hodil bos, zbuval sem se ob zori. Potreboval sem fizično povezanost z naravo, preden sem izoblikoval odnos do narave.

Opazovanje, tipanje, material, prostor in oblika so neločljivo povezani s končnim izdelkom. Težko je reči, kje se eno konča in drugo začne.«

Andy Goldsworthy izpostavlja neposreden stik z naravo in materiali, podobno kot mora plezalec poznati kvaliteto skale, po kateri pleza.

Njegova dela so pogosto minljiva; oboki kamnov se sesujejo, ledene sveče se stalijo, listje razpiha veter; te naravne skulpture, *land art*, pa ohrani na fotografijah. Andy Goldsworthy nam je zgled. Njegova umetnost nas vedno znova preseneti, zavemo se lepote preprostih naravnih materialov okoli nas. Otroke lahko navdušimo z njegovimi fotografijami. Njegove ideje in pristope pa uporabimo za motivacijo otrok za ustvarjanje preprostih umetnij *land arta*.

Sandi Stevens, učiteljica v Outdoor centru v Low Bank Groundu v Veliki Britaniji, je razvila metodo, kako približati *land art* učiteljem, mentorjem in otrokom. Njen pristop je preprost in fleksibilen. Učitelji, ki so malce negotovi v svoje umetniško izražanje, naj gredo najprej za 10–15 minut ven in poskusijo sami. *Land art* lahko uporabimo kot kratek del učne ure za spodbujanje okoljske zavesti na začetku ali koncu dneva, lahko pa dejavnost razvijemo v pol-dnevno ali dnevno dejavnost.

Richard Long je umetnik, ki svoja potovanja po različnih pokrajinah beleži z linijami in krogi, narejenimi iz lokalnih materialov (npr. kamni, blato). Svoje poti zapisuje na zemljevid, kjer z besedami izrazi dogodke na potovanju ali svoje doživljanje narave. Tak način lahko tudi otrokom pomaga razumeti našo odvisnost in ceniti naravo.

Naslednji primer prikazuje, kako lahko natančno proučevanje nekega umetniškega dela uporabimo kot osnovo za spodbujanje mladih k raziskovanju narave, pridobivanju izkušenj in krepitevi osebne odgovornosti do narave skozi praktične dejavnosti.

Foto: Mirjana J. Mori

Primer – Sporočilo naravi

Bryan Edmondson, umetnik in pedagog, dejaven v Veliki Britaniji, izvaja delavnice za otroke, pri katerih uporablja dela škotske umetnice Eileen Lawrence. Eileen izdeluje dolge ozke molitvene palice, ki spominjajo na tibetanske palice. Natančno jih poslika z detajli iz narave, ki jih je našla na sprehodih. Na papir iz naravnih materialov naslika zapletene oblike perja, trave, ptičjih jajc ..., ki predstavljajo osebna doživetja njenega raziskovanja narave. Detajli so izredni. Prepoznamo lahko oblike in vzorce, ki se v naravi ponavljajo.

Bryan uporablja Eileenine izdelke kot model za navduševanje otrok, da ustvarjajo na podoben način. Otroci raziskujejo in beležijo izkušnje na majhnem prostoru v naravi, tako da rišejo, pišejo, naredijo odtise različnih struktur, zbirajo material (liste, cvetne liste, semena) ter ga uporabijo v kolažu. S tem ko vse nabrano nalepijo na kos papirja za peko ali na recikliran papir, ustvarjajo svoje sporočilo naravi. Vsako sporočilo lahko ostane samostojno, lahko pa jih združimo skupaj, da nastane dolg zvitek – sporočilo skupine.

Bryan ta način uspešno uporablja v delavnicah z različnimi skupinami. Verjame, da delo Eileen omogoča strukturo, ki je opora manj samozavestnim učencem. Tisti, ki niso prepričani v svoje risarske veščine, imajo veliko možnosti pri ustvarjanju kolaža. Delavnica vsakemu daje možnost, da izrazi svoja čustva do narave.

Mladi zelo radi in z navdušenjem uporabljajo vizualno umetnost za pridobivanje okoljske zavesti. Umetnost ni več omejena na galerije in se pogosto pojavlja tudi na prostem, na

primer kot skulpture v parkih, gozdovih in mestih. Učitelji, ki poučujejo v naravi, se lahko povežejo z lokalnimi umetniki, ki jih navdušuje narava. Umetniki znajo predstaviti naravo na drugačen način, njihovo delo izzove zanimanje med otroki in jih tudi navdušuje.

Ustvarjalno pisanje

Narava je neverjeten vir navdiha za ustvarjalno pisanje. Otroci so daleč stran od vsakdanjega okolja in so vključeni v novo dejavnost in situacije. Njihove izkušnje v naravi so lahko zelo močne in vključujejo fizični in psihični napor, kar vodi v čustvene odzive. Pisanje je način izražanja in zapisovanja čustev in razmer. Pomaga tudi pri poročanju o izkušnjah.

Nekateri otroci ne uživajo v branju in pisanju, saj to povezujejo s šolskim delom. Obstaja veliko načinov, kako lahko učitelj uporabi naravo, da spodbuja otroke k uživanju pri pisanju. Ni treba, da ste učitelj književnosti ali slavist. Dovolj je, da ste brez predsodkov in navdušeni, da predstavite dejavnost otrokom. V nadaljevanju je predstavljenih nekaj smernic.

1. Otrokom predstavite primer, ko je primerna priložnost

Spodnji primeri ponazarjajo take priložnosti.

Robert Southey je pesem *Slapovi Lodore* napisal po močnem deževju v gorah in v njej ujel zvoke in gibanje vode. Pesem je kot odgovor na vprašanje: Kako pride voda do Lodore?

... prši in poskakuje,
leti in se premetuje,
zvija in zvoní,
vrtinči in buči,
pljuska in se kotali,
se obrača in vrti,
okoli in okoli,
z neskončnimi obrati!

Pisanje je lahko usmerjeno v del pokrajine. Norman Nicholson, ki je živel v Cumbriji v Veliki Britaniji, je veliko pisal o mestni in vaški pokrajini. Napisal je lepe in natančne opise skal, vremena, starih industrijskih objektov, kmetij, gozda, jezer in gora. V spodnjem primeru opisuje kočje ob jezeru.

Hiše ob jezeru niso bile zgrajene zaradi razgleda, niti niso bile zgrajene, da bi jih gledali. To so bile hiše, narejene za zavetje, v katerih je bilo – in je v novembrskih nočeh še vedno – mrzlo in neprijazno. Zaradi tega so skoraj neopazne. Kmetije na višjih pobočjih čepijo in ždiijo ob gorskem potoku ali dolinici in so združene kot ovce nad previsno skalo.

Veliko je primerov dobrih opisov pokrajin. Vredno je zbrati nekaj pesmi ali kratkih misli proze, ki jih ob primernih priložnostih zunaj v naravi otrokom preberemo.

Nekaterim pisateljem je uspelo ujeti posebne trenutke v naravi in z besedami naslikati čudovite prizore. Tu je primer pisatelja Berlieja Dohertyja. Opisuje čarobne izkušnje ob raziskovanju jame v temi s skupino otrok. Ena sama sveča gori:

Jamska veščica

Spominjam se Damjana,
ki je v temi držal svečo.
Bil je kot bela veščica,
njegov obraz je migljaj,
ves zbehan in ponosen.
Lebdel je
okoli našega tihega šepeta.
Bil je osamljena svetilka,
ki je v redek zrak privzdigovala sloj teme,
razmaknila
strop in stene
in vso težo gore
s svojim drobnim plamenom.

2. Spodbudite otroke, da svoje misli ali ideje in svoje izkušnje v naravi zapisujejo v dnevnik

Zapisujejo naj nove izkušnje, kot je prvi obisk jame, prva vožnja s kanuji po brzicah. Katera čutila so uporabljali?

Kaj so slišali?

Na primer: hrumenje vode, ko se približamo brzicam, doneč odmev v jami, zamolklo kapljanje vode.

Kaj so vonjali?

Na primer: penečo vodo, postano vlago v jami.

Kaj so čutili?

Na primer: škropljenje vode v obraz, premetavanje kanuja, mrzel zrak ob odhodu iz jame.

Kaj so videli?

Na primer: neskončno gibanje brzic, vrtince vode ob robu, poje-manje svetlobe, ko smo se spuščali v jamo.

Otroci naj opišejo svoja čustva – negotovost, pričakovanje, strah, sprostitvev, občutek ob dosežku.

To je dober uvod, saj s pisanjem fraz ali samo besed izrabimo njihove osebne odzive, da bodo vzbudili spomine.

3. Pokažite otrokom vzorce ali oblike za pomoč pri pisanju

Terry Gifford je pesnik in predavatelj na Bretton Hall College na Univerzi v Leedsu v Veliki Britaniji ter obenem tudi plezalec in okoljevarstvenik. Vsako leto vodi delavnice za pisanje za otroke. Pri delavnicah narava predstavlja glavni navdih. Otroke spodbuja, da uporabljajo nove oblike pisanja, kot je na primer **amulet**. S tem jim daje samozavest in pomoč pri pisanju. Terry jim prebere svojo ekološko pesmico *Netopirjev čar*, da jim pokaže, kako je v naravi vse medsebojno povezano:

Netopirjev čar

Znotraj netopirja najvišji glas
Znotraj najvišjega glasu odmev
Znotraj odmeva velika gora
Znotraj velike gore vlažna jama
Znotraj vlažne jame suha kamra
Znotraj suhe kamre izdolben strop
Znotraj izdolbenega stropa usnjena mošnja

Znotraj usnjene mošnje netopir
Znotraj netopirja najvišji glas.

Z uporabo strukture amuleta se je 15-letnik odzval na naravo.

Zmanjšajte mogočno goro in poiščite velik kup skal.
Zmanjšajte kup skal in poiščite majhno skalo.
Zmanjšajte majhno skalo in poiščite kamen.
Zmanjšajte kamen in poiščite kamenček.
Zmanjšajte kamenček in poiščite zrno peska.
Zmanjšajte zrno peska in poiščite mogočno goro.
Zmanjšajte mogočno goro in poiščite kup skal.

Naslednja oblika poezije s preprosto strukturo se imenuje **haiku**, ki je japonska tradicionalna oblika. Haiku zelo zgoščeno prikazuje prizor iz narave ali misel. Obsega le tri vrstice in 17 zlogov. Običajna oblika je:

Prva vrstica: predstavitev prizora (5 zlogov)

Druga vrstica: razvoj teme (7 zlogov)

Tretja vrstica: misel ali razmišljanje o prvih dveh vrsticah (5 zlogov)

Nekaj primerov:

Prvi sneg pozimi
pokril je staro mesto,
malčke vesel.

Močan piš vetra,
sliši se zelo glasno,
varni smo pred njim.

Ta nežna praprota
počasi se razkriva,
znani nam pomlad.

Oblikovne pesmi ali besedne slike so lahko velika zabava za otroke in izziv tudi za tiste, ki neradi primejo v roke pisalo.

Avtor: Geoff Cooper, iz knjige *Outdoors With Young People, A leader's Guide to Outdoor Activities, the Environment and Sustainability*

Prevedla: Mirjana Jesenek Mori, prof.

PRIPOROČILA ZA VODENJE UČNE URE: LAND ART

Zakaj *land art*?

Land art je metoda, s katero spodbudimo otroke k raziskovanju okolja z izbiro in uporabo različnih naravnih materialov. Končni cilj je ustvariti sliko, skulpturo v naravi – umetnino v naravi. Metoda *land art* spodbuja naša čustva in nam pomaga k spoznavanju raznolikosti in lepote naravnega sveta. Otroci izražajo odnos do svojega ustvarjanja, prav tako tudi do ustvarjanja drugih. *Land art* ima drugačen pristop kot npr. klasično risanje ali slikanje, prav zaradi tega so otroci za ustvarjanje v naravi zelo motivirani.

Kako voditi dejavnost *land art*?

Za izvajanje dejavnosti ni treba, da je mentor umetnik. Nekaj idej za organizacijo:

1. Najprej otrokom na kratko razložimo, kaj je *land art*. Razložimo, kaj želimo doseči. Za boljšo motivacijo otrokom pokažemo nekaj fotografij, primerov metode *land art*. Otrokom poskušamo pokazati primere različnih avtorjev. Ne pokažemo preveč primerov, ker lahko otroci le ponavljajo in ne iščejo sveže ideje. Lahko jim tudi demonstriramo enostaven primer *land arta*.
2. Izberemo miren prostor v naravi, odmaknjen od ljudi, kjer je možnost nabiranja različnih naravnih materialov. Izogibajmo

Foto: Tone Verderber

Foto: Mirjana J. Mori

3. Omejimo območje gibanja. Otroke spodbudimo, da pri iskanju naravnih materialov uporabljajo vsa čutila: opazujejo, tipajo, vonjajo. Lahko hodijo bos, se uležajo. Priporočamo jim, naj raziskujejo in nabirajo drevesne liste, mah, cvetove, razna semena, jagode, lubje, vejice, blato, pesek, kamenje ... razmišljajo naj o barvi, odtenku, teksturi, obliki in teži.
4. Opozorimo jih, da naj material zbirajo natančno in uporabijo material okoli sebe za ustvarjanje skulpture, vzorca ali risbe. Naj ne uničujejo rastlin (npr. ne pulimo rastlin s koreninami). Materiale, ki jih naberejo, lahko pritrldijo s slino, zvežejo s travo ali vejicami, zapenjajo s trni, jih zvijajo, obešajo ali naslanjajo. Najpreprostejše ideje navadno pripeljejo do najboljšega rezultata.
5. Zelo pomembna je izbira mesta. Izdelek lahko postane del pokrajine, lahko namerno izzove presenečenje ali neskladje s okoljem.
6. Ne skrbite, če otroci ne kažejo takojšnjega odziva. Proces raziskovanja je tako pomemben kot končni izdelek. Otroci, ki mislijo, da niso sposobni umetniškega ustvarjanja, so pogosto zelo motivirani za to dejavnost in imajo veliko idej. Najbolje je, če ustvarjajo po 2 do 3 otroci skupaj.
7. Ko končamo, pregledamo, kaj smo ustvarili. Oglejmo si vsako umetnino vseh skupin, kot v naravni galeriji. Vsakemu omogočimo, da pripoveduje o svoji umetnini, navdihu, idejah in o tem, kako so jo ustvarjali. Umetnine lahko dokumentiramo tako, da jih narišemo ali fotografiramo.
8. Na koncu se pogovorimo o dejavnosti in kako so zadovoljni s svojim izdelkom. Pogovorimo se, ali pustimo umetnine, kjer so – »in situ«, ali stvari vrnemo tja, kjer smo jih nabrali.

PRIKRIVANJE ŽIVALI

Za živali je življenjsko pomembno, da so čim manj opazne. Z učenci si to lahko ogledamo na različnih primerih živali. Zabavno pa je, če lahko pomembnost varovalne barve v igri preizkusimo tudi sami. In kaj je lepšega, kot povezati učenje z vedno priljubljenimi skrivalnicami.

Enega učenca določimo za »plenilca« ali »volka«. Ostali so »plen« oziroma »srne«.

»Plenilec« mora ves čas stati na istem mestu, ki ga označimo s palicami. »Plenilec« zapre oči (ali pa mu jih zakrijemo s kapo) in na glas počasi šteje do 30. V tem času se vsi ostali učenci, »plen«, skrijejo.

Po končanem štetju »plenilec« odpre oči in začne (s svojega mesta) iskati učence, ki so se skrili. Pri tem si lahko pomaga tudi z natančnim poslušanjem. Ko nekoga zagleda, ni treba, da pove njegovo ime. Dovolj je, da natančno pokaže na smer in reče: »Za tistim drevesom je nekaj rdečega.« Najdeni »plen« je tako pojeđen. Za učenca, ki je tam skrit, je igre konec.

Če »plen« ni prepričan, ali »plenilec« kaže nanj, gre učitelj (ali kasneje lahko eden izmed učencev, ki so že bili najdeni) pogledat, ali je na pokazanem mestu res barva, ki jo je »plenilec« videl. Vsi

najdeni (torej »pojeđeni«) učenci čakajo na prej dogovorjenem mestu.

Ko »plenilec« ne najde nikogar več, zopet zapre oči in počasi prešteje do 15. V tem času morajo vsi, ki se še skrivajo, zamenjati skrivališče in se skriti bliže plenilcu. Iskanje se ponovi.

Na koncu lahko imamo dva zmagovalca – »plen«, ki je ostal zadnji, in tistega, ki je prišel »plenilcu« najbliže, ne da bi bil opažen.

Po par krogih igre pred skupino postavimo nekaj učencev, ki so bili opaženi med prvimi, in nekaj zmagovalcev. Navadno je večina zmagovalcev oblečenih v veliko manj izstopajoče barve kot tisti, ki so bili najdeni najprej.

Tako je tudi v naravi. Živali se prikrivajo tako, da so čim bolj podobne okolju: z barvami, načinom gibanja, obliko. To jim poveča možnost preživetja.

Pri tej igri utrdimo razumevanje pomena varovalne barve, urimo opazovalne sposobnosti in poskrbimo, da so učenci, ki so skriti, nekaj časa pri miru v naravi. Kdo ve, koliko zanimivih stvari bodo opazili v svojem skrivališču ...

Živa Pečavar, prof.

Foto: Živa Pečavar

FRIDRIHŠTAJN

Srečali smo grofa Friderika Celjskega in njegovo Veroniko Deseniško

Mogočni celjski grof Friderik in ubožna plemkinja Veronika Deseniška sta si na strmi pečini sredi kočevskih gozdov v letih 1425–1927 zgradila utrjen grad, kjer sta se skrila pred hudo jezo Friderikovega očeta grofa Hermana. Njuno vznemirljivo ljubezensko zgodbo so si številni slovenski umetniki skozi stoletja sposojali za tematiko svojih umetniških del.

Kočevski pa so poleg tragične ljubezenske zgodbe ostali še zadnji ostanki srednjeveške utrdbe, stoječe na eni nogi, ki so priljubljena destinacija pohodnikov. Fridrihštajn, tako se imenuje hrib, na katerem stojijo grajske razvaline, je visok 971 m. Do njega vodi označena planinska pot, ki jo lahko prehodimo v slabih dveh urah. Včasih se do Friderika in Veronike niso mogli prebiti niti Turki niti uporni kmetje, sedaj pa do razvalin lahko pridemo iz dveh smeri. Ena smer je ob pomoči jeklenic, pritrjenih na skale, primernejša za bolj izurjene planince. Vsi ostali, tudi otroci, pa po strmih lesenih stopnicah prilezemo do obnovljenih zidov in na odprto grajsko ploščad. Tu uživamo nad prečudovitim razgledom na Kočevsko dolino in na prostranost prekrasnih kočevskih gozdov. Pogled poplača vsak prehojen korak do Fridrihštajna.

»Kaj si počela tu, lepa Veronika?« jo sprašuje v svojem delu Oton Župancič. »Zarjo lovila!« je bil Veronikin odgovor.

Foto: Robert Radosavljevič

Foto: Robert Radosavljevič

Foto: Robert Radosavljevič

Vsako poletje z malimi pomočniki, ki pridejo k nam na aktivne počitnice, iščemo skriti zaklad, ki sta ga na Fridrihštajnu pustila Veronika in Friderik, ko sta bežala pred razjarjenim grofom Hermanom. Tudi mi lovimo zarjo in opazujemo metulje, poslušamo, kako raste trava, kako pojejo drevesa ... Zaklad skriva kača z zlato krono in včasih nekateri naši mali iskalci kačo celo vidijo. Zaklada pa nam še vedno ni uspelo najti. Hja, tudi Veroniko in Friderika včasih vidimo, kadar sedimo sredi razvalin, obsijanih s soncem. Samo zapremo oči in ... in že sta tu. Bi radi tu vi doživeli skrivnost Fridrihštajna? Pridite v Dom Jurček!

mag. Karmen Arko

CENTER SLUNAKOV NA ČEŠKEM

Zgled poglobljenih vezi med ljudmi, naravo in pokrajino

Na jugovzhodu Češke republike leži kraj Horku nad Moravou. Tam je mesto Olomouc pred štirimi leti zgradilo izjemno zgradbo, ki ji vsak dan vdihujejo življenje njeni prebivalci. Zgradba, postavljena v središče 15 hektarjev velike posesti, je biocenter Slunakov. Nizkoenergetsko poslopje je ponos domačinov, saj je zaradi posebnosti v arhitekturi in vgrajene okolju prijazne tehnologije leta 2007 dobilo prestižno nagrado.

Med zaposlenimi je največ učiteljev. Brez izjeme se zavzeto posvečajo razvijanju znanja in odgovornega ravnanja človeka z okoljem. So strokovnjaki za okoljsko izobraževanje. Kot ekologi, naravoslovci in zgodovinarji predano prenašajo svoje znanje na učence, dijake in učitelje ter mnoge druge skupine ljudi. Na posesti opazimo mlake, ribnike, travnike in nenavaden gozd. Stavba je tako vpeta v prostor, da je iz ptičje perspektive ne opazimo. V njej potekajo dejavnosti, ki so namenjene pridobivanju znanja in negovanju odnosov med človekom in naravo. Na tematiko okolje in človek izvajajo tedenske in enodnevne programe, poleg tega pa še enodnevne regijske ekskurzije k lokalnim naravnim in kulturnim znamenitostim ter izobraževalne seminarje za učitelje. Na želje šol pogosto izpeljejo tudi daljše šolske projekte. Mladi pa kažejo veliko zanimanja za občolske dejavnosti in se zelo radi udeležujejo poletnih taborov, kjer se naučijo temeljnih spretnosti za preživetje v naravi. Učenje poteka na prostem in v prostorih bogato opremljenega centra.

Prostori za bivanje so primerni za vse generacije. V centru se nenehno vrstijo seminarji, tečaji, kulturni in turistični dogodki, ki so povezani z širjenjem znanja o odnosih človek – okolje. Šole si lahko v centru sposodijo naravoslovno in športno učno opremo ter pripomočke za učenje o okolju ali pa kupijo strokovno

Foto: arhiv Slunakov

Foto: arhiv Slunakov

literaturo, ki so jo zbrali ali razvili in izdali učitelji centra. Učitelji Slunakova tako zelo obvladajo okoljsko sceno, da pogosto na željo šolskih učiteljev, strokovnjakov in organizacij, ki se ukvarjajo

s problemi okolja, raziščejo, zberejo in pripravijo različne okoljske preglede, ki vsebujejo resnično sveže informacije, uporabne pri okoljskem pouku ter za sprejemanje pomembnih okoljskih odločitev.

Učitelji CŠOD bomo imeli v naslednjih treh letih kar nekaj priložnosti, da obiščemo biocenter in spoznamo, s čim se je Slunakov tako pozitivno vpel v prostor in ljudi tega dela Moravske, saj skupaj sodelujemo v mednarodnem projektu RWLN.

Ogled in spoznavanje delovanja biocentra Slunakov pa je dobra ideja tudi za strokovno ekskurzijo, ki ima za rdečo nit seznanitev z okoljskim izobraževanjem po državah Evropske unije.

Foto: arhiv Slunakov

mag. Ida Kavčič

Umetnik, športnik, vzgojitelj, glasbenik, fotograf, tehnik, esteta

MARTIN KREČ

Martin po sedemnajstih letih ustvarjalnega dela v CŠOD prestopa v tretje življenjsko obdobje. Od samega začetka je aktivno sooblikoval programe CŠOD. Skrbel je za športni del programov šole v naravi, tako za opremo kot tudi izobraževanje kadrov.

Doma je v Logatcu, ki je eno najlepših mest v Sloveniji, kadar je zasneženo in reflektorji osvetlijo smučišče ter skakalnice na griču Sekirica. To je pravljurna podoba, v kateri uživamo vsi Logatčani. Ob svežem sneženju pred odhodom v službo vedno preverim snežno odejo na pobočju našega griča in glej ga šmenta, nekdo je že ponoči urezal lepo smučino in v novozapadlem snegu užival, medtem ko smo drugi spali. Le kdo je bil? Kdo neki, jasno, naš Martin, le ta je tako zaljubljen v smučanje, da je ponoči ril gor in užival navzdol!

Res je, noro rad ima smučanje in menda smuča, odkar je shodil! S sovrstniki je presmučal vse vrtače na območju Logatca. Takrat so na snegu uživali od novembra do maja. Sprva se je priključil skakalcem na smučeh, nato alpskim smučarjem pa tudi teki na smučeh mu niso tuji. Kot učitelj smučanja je z velikim pedagoškim čutom vzgojil mnoge generacije smučarjev. Tu je opravil izjemno delo in zanj prejel tudi priznanje Smučarske zveze Slovenije.

V CŠOD se je zaposlil leta 1994 kot inštruktor praktičnih vsebin v Domu Medved. Pravi, da je bila to zanj sanjska služba.

Martin, neobremenjen s šolskimi pogledi, je otrokom v Domu Medved pripravljaj čudovit program šole v naravi. Tisti, ki so njegovo delo inštruktorja poznali, še danes pripovedujejo o njem. Otrokom je dal prava doživetja: nočni slalom, sankanje ob baklah, tekmovanje v smučarskih skokih kot na svetovnem pokalu. Njegove makete zavetišč in ognjišč vedno pritegnejo občudujoče poglede učencev. Med drugim je z učenci pripravljaj šipkovo marmelado, razstave gob, večere z živo glasbo, saj je pravi veseli muzikant.

Ima mnogo talentov in je velik potencial. V eni uri naredi več kot mnogi v celem dnevu! Najbolj mi je všeč, kadar je vesel in razigran. Tak je le ob redkih prilikah. Večinoma je resen in zadržan, vedno pa zelo dejaven in ustvarjalen. V rosnih mladih letih je razmišljaj, da bi postal strojevodja. Ker se mu želja ni uresničila, je ljubezen kot izjemen tehnik in konstruktor izživel z izdelovanjem maket železnice, s katero napolnite celo dnevno sobo. Ukvarjal se je tudi z modelarstvom, njegov dom je poln modelov plovil. Celo pravo 6,5-metrsko leseno jadnico je zgradil in ta še vedno pluje. Kar Martin naredi, je res kvaliteten in estetski izdelek!

Občutek za lepo je del Martina. Njegove fotografije vedno vzbujajo občudovanje. Žal se nerad izpostavlja, tudi pohvaliti se ne zna. Tako smo bili deležni le ene razstave fotografij v logaški knjižnici, ki pa je imela izjemno pozitiven odziv. Ima tudi velik talent za risanje in je prava umetniška duša. Kot človek je izjemno skromen in zanesljiv. Ljudem v svoji sredini in okolici je vedno ogromno dajal, ne da bi pričakoval povračilo. Poznam ga dobrih deset let in še vedno me navdušuje s svojo neizmerno življenjsko energijo in vsemi talenti ter sposobnostmi, ki jih premore naš Martin. Vesela sem, da ga poznam!

Darja Sever, prof.

OBNAVLJAMO DOM ŠKORPIJON IN ČREDO KONJ

V domu Škorpion na Velikem Boču smo povečali čredo konj, ki sedaj šteje 11 konj. Obnovili in povečali pa smo tudi dom.

Obnova se bo zaključila v začetku decembra. Po novem letu pa v prenovljenem domu z veseljem pričakujemo vse šolske in druge skupine.

Foto: arhiv doma Škorpion

Foto: arhiv doma Škorpion

Foto: arhiv doma Škorpion

Foto: arhiv doma Škorpion